

บทความพิเศษ

พระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา*

เรื่อง “พระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา” ควรจะเริ่มกันขึ้นด้วยกระแสพระราชดำริต่อ สโมสรโรตารีกรุงเทพ ฯ เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2512 ซึ่งผมขอแปลเป็นไทยดังนี้

“แต่ก่อนนั้นเราอยู่ที่เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 29 มกราคม เราขึ้นเฮลิคอปเตอร์ไป ลงบนไร่ฝิ่นซึ่งออกดอกสะพรั่ง เราออกเดินไป 45 นาที ถึงหมู่บ้านแม่ซื่อ แม่สาใหม่ หมู่บ้านนี้อยู่ลงเขาไปจากบ้านแม่สาเดิมไม่ไกล ที่บ้านแม่สาใหม่ เราเปิดสถานอนามัยน้อย ๆ ขึ้นชั่วคราว และปฏิบัติงานเป็นเวลา 2 ชั่วโมง นอกจากนั้น เรายังเอาตุ๊กตาสวย ๆ ไปด้วยสามตัวสำหรับขายพันธุ์ พร้อมด้วย อาหารสำหรับหมูนั้น เจ้าหน้าที่เกษตรไปกับเราด้วยหนึ่งนายและเริ่มบรรยาย เรื่องการเลี้ยงสัตว์และการเกษตรโดยใช้คำง่าย ๆ การบรรยายค่อย ๆ กลายเป็น การอภิปราย ซึ่งทั้งฝ่ายแม่วและฝ่ายเราต่างก็แลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่า ทำ อย่างไรงี้จะเลี้ยงหมูให้ได้ผลดีที่สุด กับกล่าวถึงวิธีปลูกถั่ว ข้าวฟ่าง และ มันสำปะหลังสำหรับหมู”

ตอนนี้ผมจะขอแทรกภาคผนวก โดยอธิบายว่าทำไมเจ้าหน้าที่เกษตรที่รับสั่งถึงจึงใช้คำ ง่าย ๆ กับชาวเขา ผมยังจำได้ว่าที่หมู่บ้านแรกที่เขابรรยายนั่นเขาไม่ได้ใช้คำง่าย ๆ เลย เขาว่า อย่างนี้

“อันสุกรนั้น เราต้องให้อาหารเป็นจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย”

ซึ่งก็น่าเห็นใจอยู่ เพราะเขาเป็นข้าราชการ ต้องใช้ศัพท์ราชการอย่างเรียบร้อย โดยเฉพาะต่อพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ส่วนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นก็ทรงเกรงว่าชาวเขาจะนึกว่าชาวเราหมายถึงหมา- น้อยธรรมดา จึงทรงแปลว่า “หมูนะ ต้องให้มันกินให้อิ่ม” ต้องทรงเป็นสามแปลไทยเป็นไทย อยู่สามสี่เที่ยว เจ้าหน้าที่เกษตรจึงปรับระดับภาษาได้ใหม่ บรรยายโดยใช้คำง่าย ๆ เช่นจะว่าหมู ท้องเสียก็ไม่กล่าวว่า หมูท้องเสีย แต่ใช้ถ้อยคำที่ตรงไปตรงมามากว่านั้น เป็นต้น แต่ก่อนจะพูด เรื่องหมู ผมขอจัดการเรื่องหมอให้เสร็จ ผมสังเกตเห็นว่า ในที่นี้มีบุคคลในคณะแพทย์ที่

---

*ปรากฏของหม่อมเจ้าภีษเดช รัชนี แก่สมาคมสตรีภาคพื้นเอเชียและเอเชียอาคเนย์แห่งประเทศไทย ณ โรงแรมเซาตัน วันที่ 10 มีนาคม 2514

พระราชทานให้ไปช่วยชาวเขาอยู่อย่างน้อยหนึ่งคน โดยเฉพาะคนที่บังเอิญอยู่บ้านเดียวกับผม ถ้าพูดถึงเรื่องหมูก่อนแล้ว ก็อาจเข้าใจผิดคิดว่าผมเห็นหมูสำคัญกว่า ซึ่งไม่เป็นความจริงเลย เพราะอัตราที่เขาใช้ซื้อขายกันบนคอยอนั้น ภรรยาหนึ่งคนมีค่าเท่ากับหมูหนึ่งตัว ไก่สองตัว และเงินเหรียญอีกหนึ่งเหรียญ วันหนึ่งขณะเสด็จพระราชดำเนินอยู่บนคอยปุย มีแม่เฒ่าเดินขึ้นเขาสวน มาสองคน คนหน้าเป็นผู้ขายเงินตัวเปล่า คนหลังเป็นผู้หญิงบรรทุกของเต็มตะกร้า สุภาพสตรีในขบวนเสด็จฯ เห็นเข้าทนมิดใจก็บอกว่า “แหม ไม่เป็นสุภาพบุรุษเลย ทำไมเดินตัวเปล่า แล้วให้ผู้หญิงบรรทุกของหนัก ๆ” แม่เฒ่าตอบว่าเขาซื้อมา หมูหนึ่งตัว ไก่สอง ตัวแล้วเงินอีกหนึ่งเหรียญ ต้องใช้ให้คุ้ม

จะเล่าเรื่องหมอ ต้องชี้แจงก่อนว่า ทางภาคเหนือของประเทศไทยเรานั้นทางการทหารเขาแบ่งเป็นสามเขตคือเขตเขียว แปลว่าปลอดภัย ไม่มีคอมมิวนิสต์ก่อวุ่น เขตแดงเขตอันตราย คอมมิวนิสต์ชุม มีการยิงปะทะกันบ่อย ๆ เขตที่สามคือเขตเหลือง ซึ่งบางทีก็ปลอดภัย

ในเขตเขียวนั้น หน่วยแพทย์อาสาในสมเด็จพระบรมราชชนนีออกไปรักษาวงชาวเขาอยู่ทุกวันเสาร์ แต่เขตแดงและเหลืองไม่มีหน่วยแพทย์ใดไปปฏิบัติการ ตำรวจภูธรชายแดนมีความเห็นว่า ในด้านจิตใจแล้ว เขตแดงและเหลืองก็อึดอัดและท้อวันออกของเชียงรายมีความสำคัญ เพราะผู้ก่อการร้ายแย่งชิง เทียวหลอกหลวงและชักชวนให้ชาวเขาเป็นพรรคพวก ฝ่ายเราควรจะต้องทำ โดยให้ความช่วยเหลือยามเจ็บไข้เป็นต้น ถ้าหน่วยแพทย์ที่ช่วยเหลือนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแล้ว ชาวเขาก็จะรู้สึกซาบซึ้ง ได้ผลดียิ่งขึ้นเป็นธรรมดา เมื่อความทราบถึงพระกรรม หน่วยแพทย์พระราชทานก็บังเกิดขึ้น

หน่วยแพทย์พระราชทานออกทำงานวันจันทร์และอังคาร อาทิตย์เว้นอาทิตย์ วันหนึ่งจะไปหมู่บ้านชาวเขา หรือหมู่บ้านคนเมืองที่ห่างไกลการคมนาคมสองแห่ง โดยใช้เฮลิคอปเตอร์ของทหารอากาศเป็นพาหนะ แต่ละครั้งจะมีแพทย์สองคน คนหนึ่งมักจะไปจากกรุงเทพฯ เป็นอาสาสมัครที่เป็นข้าราชการบริพารด้วย คือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรู้จักคุ้นเคย แพทย์อีกคนหนึ่งจะเป็นหมอยาจากเชียงใหม่ที่ไม่ได้เป็นข้าราชการ จากโรงพยาบาลน่าน หรือพะเยา ผู้ซึ่งได้เข้าเฝ้าแล้วทุกคน นอกจากนี้ยังมีสุภาพสตรีข้าราชการไปจ่ายยาด้วยอีกสองคน เหตุผลที่ใช้ทีมอย่างนี้ก็เพื่อจะให้มันเป็นหน่วยแพทย์ในพระองค์อย่างแท้ ๆ นั่นเอง

ผมควรจะกล่าวถึงห้วยเตียบนคอยหลวง จังหวัดเชียงราย หน่วยแพทย์พระราชทานได้ไปที่นั่นแล้วสองครั้ง

ห้วยเตือเป็นหมู่บ้านเก่า ครั้งแรกที่เราไปมีคนไทยอยู่ประจำที่นั่นหนึ่งคน เป็นตำรวจชายแดน ทำหน้าที่เป็นครูสอนภาษาไทยให้เด็กเก่า ผมยังจำได้ ครูคนนั้นบอกว่าเขาอยู่โดดเดี่ยวอย่างนี้รู้สึกหนาว ๆ ร้อน ๆ เพราะคอมมิวนิสต์มาติดต่อกลี่ยกล่อมพวกเข่าย่อยเสมอ การที่เราไปนั้น ทำให้เขารู้สึกอุ่นใจ เพราะพวกเข่าเองบอกว่ารู้สึกจับใจที่พระเจ้าอยู่หัวอุตส่าห์นึกถึงพวก “เฮา” ส่งหมอมารักษา

ต่อมาไม่นาน ผู้ว่าราชการเชียงใหม่ก็ถูกยิงตายห่างจากห้วยเตือประมาณ 2 กิโลเมตร เมื่อเร็ว ๆ นี้เรากลับไปห้วยเตืออีกครั้งหนึ่ง เฮลิคอปเตอร์แควลงที่กองบัญชาการที่เชียงของเพื่อตามสถานการณ์ นายพลที่นั่นบอกผมว่าเราไม่ควรจะไปเพราะไม่ปลอดภัย เมื่อสองวันมานี้ถูกผู้ก่อการร้ายล้อมยิงอีก แม้แต่เฮลิคอปเตอร์บินไปใกล้ก็โดนยิง แต่เรานึกตำรวจชายแดน และชาวบ้านเอาไว้แล้ว ถ้าเราไม่ไปตามพูด โดยไม่มีเหตุผลที่ดี พวกเข่าจะคิดอย่างไร และคอมมิวนิสต์เล่า ?

ในที่สุดเราก็ตัดสินใจจะไป ไม่ใช่เพราะกลัวหาญ แต่เพราะทราบว่ามีเหตุการณ์รุนแรงเกินไปแล้วตำรวจชายแดนจะต้องบอกเลิกมาแน่ เฮลิคอปเตอร์ไปด้วยกับเราอีกลำหนึ่ง ทำหน้าที่คุ้มกัน ลำเราลง อีกลำก็บินโฉบวนเวียนอยู่รอบที่ซึ่งจะได้ตอบคอมมิวนิสต์ เมื่อเราลงเรียบร้อยแล้ว ทั้งคู่ก็บินกลับเชียงของ ระยะทางบิน 7 นาที ทั้ง ๆ ที่ไม่มีใครยิงใครเลย แต่ผมก็ต้องยอมรับว่า ขณะนั้นใจเต้นผิดปกติ ผมรู้สึกตื่นเต้นมากขึ้นที่เห็นนักเรียนเข่าที่ตั้งแถวต้อนรับเราอยู่นั้น แต่ละคนมีซองก้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้ เช่น น้ำเต้าใส่น้ำหรือผ้าปัดฝุ่นเล็ก ๆ เป็นต้น อีกอย่างหนึ่งผู้หญิงเข่าเมื่อมารับยา ก็ถอดแหวนเงินจากนิ้วของคน ยื่นให้ผู้จ่ายยาของเรา จะให้เงินตอบแทนก็ไม่ยอมรับ ทั้งหมดนี้ นอกจากจะทำให้ผู้รับรู้สึกจับใจแล้วยังแสดงทักว่า งานของหน่วยแพทย์พระราชทานมีผล อย่างลึบว่า ห้วยเตืออยู่ใกล้กำลังสำคัญของคอมมิวนิสต์ และถูกโจมตีบ่อย ๆ

จบเรื่องหมอ จะต่อเรื่องหมู

ตั้งกระแสน้ำที่อัญเชิญมาทอนกัน เมื่อพระราชทานหมูพันธุ์นั้น ได้ทรงเอาตัว ข้าวฟ้าง และมีนสำปะหลังไปส่งสอนและส่งเสริมให้ชาวเขาปลูกด้วย เพราะชาวเขานั่นอย่าว่าแต่อาหารหมูเลย แม้แต่ตัวเองก็ยังไม่มีพอรับประทาน

ทีนี้ เมื่อทรงเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเพาะปลูกแล้ว ปัญหาต่อไปก็มีอยู่ว่า ควรจะขยายงานต่อไปอย่างไรหรือไม่ เมื่อแนะนำให้ชาวเขาปลูกถั่ว ปลูกมันแล้ว ควรจะทรงสนับสนุนให้เขาปลูกพืชอื่นแทนฝิ่นไหม ?

ตามที่ทรงรับสั่งกับสมเด็จพระราชินีนาถฯ โครงการช่วยเหลือชาวเขาจะเป็นโครงการ
ของใครก็ตาม ก็จะมีเป้าหมายสามประการคือ

1. เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
2. เพื่อป้องกัน และต่อต้านผู้ก่อการร้าย โดยเลื่อนระดับการครองชีพของชาวเขาให้สูงขึ้น
3. เพื่อรักษาไว้ซึ่งทรัพยากร และชื่อเสียงของประเทศ โดยป้องกันการทำลายป่าไม้และ
กำจัดยาเสพติด อันทำลายชื่อเสียงของประเทศ

อีกนัยหนึ่ง แทนที่เงิน เราจะต้องหาพืชอย่างอื่นมาให้เขาปลูก โดยทำรายได้ดีกว่าฝิ่นและ
เพาะปลูกด้วยวิธีที่ไม่เบียดเบียนดิน และเปลี่ยนป่าไม้อย่างที่กระทำอยู่เดี๋ยวนี้

เรื่องแรกที่ควรจะพิจารณาถึงคือ ฝิ่นทำรายได้ให้ผู้ปลูกเท่าไร?
สองพันบาทต่อปี สำหรับครอบครัวโดยมาก 4—5,000 บาท สำหรับครอบครัวขนาดใหญ่ที่มีแรงงานมาก

ที่นี้ พืชอย่างอื่นที่ทำรายได้ดีกว่าฝิ่นนั้น มีหรือไม่? ถ้ามี อะไร?

มันฝรั่ง ไร่หนึ่งปลูกได้ 900—1,800 กิโลกรัม ราคา กิโลละ 6 บาท ในเดือนธันวาคมเมื่อ
ข้างล่างเพิ่งจะเริ่มปลูกขายได้ไร่ละ 5,400—14,800 บาท

กะหล่ำปลี ไร่หนึ่งได้ผลผลิต 1,200 กิโลกรัม ละ 3 บาท เมื่อปลูกหน้าฝน เท่ากับไร่ละ
3,600 บาท

ท้อ ต้นหนึ่งขายได้ 100 บาท เราได้พบแมวและเข้าหลายครอบครัวที่ได้เงินจากท้อ
กว่า 3,000 บาท

นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จากกาแฟ เครื่องยาจีน เห็ดหอม ผลไม้เมืองหนาว เช่น
แอปเปิล พลัม สาลี่ บ๊วย ฟิล์ม เอพริคอต พืช และเกาลัด เป็นต้น

นี่คือลูกพืชจากคอกอปปู ความจริงผมไม่ควรเอามาแสดงเพราะผลเล็กออกก่อนฤดู

ถ้าตัวเลขเป็นจริงอย่างที่ว่านี้ ท่านอาจจะสงสัยว่าทำไมฝิ่นจึงไม่หายไปหมดจากแผ่นดิน
ไทย? เพราะชาวเขาส่วนมากไม่รู้จักรัฐที่เราพูดถึงนี้ ตรงกันข้ามเขารู้จักฝิ่นดี ปลูกก็เก่ง เมล็ด
พันธุ์มีอยู่พร้อม และเมื่อกรีดได้แล้วก็มีคนมาซื้อจนถึงที่ โดยราคาที่สม่เสมอ และพืชอื่นที่เขา
อาจจะรู้จัก เขาก็ไม่รู้จักรัฐของทางซ้าย จึงอาจจะถูกกดราคา หรือปลูกผิดเวลา จึงต้องแข่งกับ
ผลิตภัณฑ์ที่รัฐบาล ทำให้ได้ราคาไม่คุ้มค่าขนจากคอกอปปู เป็นต้น

คำถามต่อไปอาจจะมีว่า “แล้วทำไมทางการจึงไม่แนะนำส่งเสริม?”

คำถามแบบนี้ไม่เป็นธรรมอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับว่า “ขอโทษนะครับ คุณซ้อมภรรยา อาทิตย์ละสามหรือสี่ครั้ง?” เพราะความจริงนั้น อย่างน้อยกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ และตำรวจภูธรชายแดนก็ดำเนินการอยู่อย่างดีที่สุดที่จะกระทำได้ แต่การผลิตฝิ่นในประเทศไทยยังไม่ลดน้อยลง เพราะหน่วยงานของรัฐบาลทั้งสองแห่งนั้นไม่มีงบประมาณพอ และขาดนักวิชาการ เช่น กองสงเคราะห์ชาวเขานั้น ไม่มีนักเกษตรชั้นปริญญาแม่แต่คนเดียว

นอกจากเรื่องคนและเงินแล้ว สิ่งที่เขาควรมีอีกอย่างหนึ่ง คือเวลา

ประเทศไทยโดยทั่ว ๆ ไป ฟังจะเริ่มสนใจในเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาเมื่อไม่นานมานี้เอง ดังนั้นเราจึงกำลังเริ่มที่จะทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกษตร การทำมาหากิน ค่าขายขนบธรรมเนียมของเขา เรากำลังเริ่มจะทราบถึงกินฟ้าอากาศ และพฤกษชาติบนคอย ข้อมูลซึ่งยังไม่มีพอเหล่านี้จำเป็นต้องเอามาใช้ในการวางแผนของทางการ จึงจะต้องดำเนินการค้นคว้าวิจัยกันก่อนอีกมาก แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบก็อยู่ว่า การช่วยเหลือชาวเขานั้น ควรจะเริ่มกระทำแต่ “เมื่อวานนี้” คือเราต้องทำงานแข่งกับเวลา เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นก็มีหลายประการ แต่ผมจะขอเล่าให้ฟังเพียงประการเดียว

คือ ชาวเขาเผ่าที่ปลูกฝิ่น เช่นแม้ว เฮ้า อีก้อนั้น ไร่ที่ดินเปลืองมาก เขาจะตัดต้นไม้ป่า เมา แล้วก็เพาะปลูก ปีหน้าเขาจะใช้ไร่เดิมนั้นซ้ำอีก จนกระทั่งดินดีถูกฝนชะลงคอยไปหมด หรือดินจืด หรือสูญญากาศไม่ไหว ซึ่งมักจะเกิดขึ้นใน 4—5 ปี เขาก็จะทิ้งไร่นั้น แล้วเคลื่อนหาป่าใหม่ ๆ เพื่อโค่นต้นไม้ เมา แล้วทำไร่ต่อไป แต่เผ่ากะเหรี่ยงกับลัวะไม่ทำไร่เลื่อนลอยอย่างนั้น ไร่ของเขาอยู่รอบหมู่บ้าน เขาแบ่งไร่นั้นเป็น 7—8 ส่วน แต่ละปีเขาจะตัดต้นไม้แล้วเผา เพื่อเพาะปลูกเพียงส่วนเดียว ปีต่อไปเขาจะเลื่อนไปทำส่วนอื่นตามลำดับ ดังนั้นไร่แต่ละส่วนจึงได้พักเปิดโอกาสให้ต้นไม้ขึ้นเป็นเวลา 7—8 ปี โดยวิธีนี้ดินในไร่ของเขาจะไม่จืด และเขาสามารถปลูกพืชหมุนเวียนอยู่ได้เป็นเวลาร้อย ๆ ปี

ความดีของกะเหรี่ยงและลัวะมีอีกประการหนึ่ง คือบริเวณต้นน้ำลำธารของเขานั้น เขาจะปล่อยให้ต้นไม้ขึ้นเป็นป่าทึบ เพราะทราบที่อยู่ว่าถ้าตัดต้นไม้ที่นั่นเสียแล้ว น้ำก็จะไม่มี เวลาขึ้นบดคยในประเทศไทยแทบจะไม่มีป่าไม้เหลืออยู่แล้ว ดังนั้น ชาวเขาเผ่าที่ปลูกฝิ่นจึงรุกเข้าไปถึงที่ของกะเหรี่ยงและลัวะ เมื่อเห็นไร่ส่วนที่เขาปล่อยให้ไร่ให้ต้นไม้ขึ้น หรือเห็นบริเวณต้นน้ำลำธาร ซึ่งเขาคิดว่าไม่มีใครใช้งานเขาก็จะเข้าไปตัดต้นไม้ ทำไร่ฝิ่น เหตุการณ์แบบนี้มีประปราย

แล้ว และกำลังทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี การทะเลาะวิวาทระหว่างเผ่ากำลังระบาค อีกไม่นาน คอยทั้งสันอาจถูกเป็นไฟได้ง่ายๆ โดยไม่ต้องมีคอมมิวนิสต์ยุ่ง

เมื่อควรทำงานแข่งกับเวลาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ถ้าจะพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขาเป็นการส่วนพระองค์แล้ว ก็จะตักสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เสียเวลาออกไปได้ เช่น การเก็บข้อมูลวางแผนพัฒนา ตั้งงบประมาณขออนุมัติ ประชุมและระเบียบปฏิบัติอะไรต่างๆ ซึ่งผมเองก็ไม่ทราบเท่าใดนัก เพราะไม่เคยเป็นข้าราชการ ส่วนปัญหาเรื่องผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลอื่นๆ ที่จะมาร่วมงานนั้นก็ทรงอยู่ในฐานะรวบรวมประชาชนและข้าราชการทหารพลเรือน ต่างกรม ต่างกอง ต่างสี มาอาสาทำงานถวายร่วมกันได้ ดังนั้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้เริ่มการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขาขึ้น และโครงการก็จะเริ่มมีเค้ามีโครงขึ้นที่โต๊ะอาหารในภัตตาคารแห่งหนึ่งที่เชียงใหม่ ผู้นั่งรอบโต๊ะมีคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเกษตร และคณะเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะอาสาสมัครจากสองมหาวิทยาลัยนี้เรียกโดยย่อว่า ม.ก. และ ม.ช. ตามลำดับ ต่อไปเรามีอีก ม. หนึ่งมาร่วมงานก็คือ ม.จ. แปลว่ามหาวิทยาลัยเกษตรกรรมแม่โจ้ สำหรับ ม.จ. นั้น อีกประเภทหนึ่งเราก็มี ผู้นี้มีตำแหน่งเป็นผู้ประสานงานคือเที่ยวขอใครๆ ให้ช่วยทำงานหรือช่วยบริจาคของ

เค้าโครงที่ปรากฏขึ้นมียู่ว่า เราจะช่วยสำรวจชายแดนช่วยชาวเขาในค่านเกษตรและการตลาด ซึ่งที่จริงก็เป็นหน้าที่ของเขาอยู่แล้ว แต่เขาขาดผู้เชี่ยวชาญ

การที่เราเลือกช่วยสำรวจชายแดนก็เพราะสำรวจชายแดนมีโรงเรียนสอนเด็กบนดอยหลายแห่ง โรงเรียนเหล่านี้มีตำรวจเป็นครู และครูก็ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่นั่น พูดภาษาชาวเขาได้ และชาวเขาทุกคนรู้จักดีเป็นที่พึ่งเมื่อเจ็บไข้หรือได้รับความลำบากต่างๆ เราคิดจะให้ครูแนะนำสั่งสอนชาวเขาเรื่องพืชและวิธีเพาะปลูกแบบใหม่ แต่ครูเหล่านี้ส่วนมากมีความรู้ระดับ ม. 6 และไม่ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการเกษตร เราต้องเริ่มโครงการโดยเอาครูมาสอน และเจาะจงสอนแต่เรื่องที่จะต้องเอาไปใช้เท่านั้น คือ

1. การรักษาถิ่นบนเขาโดยวิธีทำขั้นบันได
2. การปลูกมันฝรั่งในฤดูฝน
3. การปลูกผัก และเมล็ดพันธุ์ผัก
4. การปลูกผลไม้เมืองหนาว รวมทั้งการทอดกิ่ง
5. การเลี้ยงสัตว์
6. การรวมกลุ่มเพื่อช่วยตัวเองเมื่อซื้อและขายของ

การอบรมได้กระทำเสร็จสิ้นเมื่อต้นปี 2513 ที่คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีชาวเขามาสังเกตการณ์อยู่ด้วยจากหมู่บ้านในโครงการ 17 แห่ง เป็นชาวแม้ว มูเซอร์ 3 เผ่า อีกร้อยกะเหรี่ยง และลีซอ ในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และน่าน สำหรับผู้ที่ให้การอบรมนั้น เป็นอาสาสมัครจาก ม.ก. ม.ช. แล้วยังมีพ่อค้าชาวราชกรจากกรมกสิกรรม พัฒนาที่ดิน พัฒนาชุมชน ประชาสงเคราะห์ และปศุสัตว์

เวลานี้ การสำรวจชายแดนกำลังปฏิบัติงานอยู่บนคอยทุกวันอาทิตย์ คณะอาสาสมัครจาก ม.ก. ม.ช. หรือ ม.จ. รวมทั้งสัตวแพทย์และพนักงานรักษาดิน จะผลัดกันไปเยี่ยมเยียนเพื่อติดตามผลงาน หรือให้คำแนะนำตามแต่จะจำเป็น การที่พวก ม. ทั้งสามสามารถอาสาทำงานตามคอยด้วยได้เช่นนี้ มีเพราะกองทัพอากาศน้อมเกล้าด้วยเสลี่ยงอปเตอร์สำหรับ โครงการ ได้ใช้ทุกวันอาทิตย์นั่นเอง

ผมควรจะขยายความนิดหน่อยว่า หกข้อที่เราส่งเสริมกับชาวเขานั้น คืออะไร

1. รักษาดินบนคอย การทำไร่เป็นขั้นบันไดนั้น ก็เพื่อรักษาไม่ให้ดินตึบนผิวหน้า ถูกฝนชะไหลลงเขาไปหมด ทั้งไว้แต่ดินดาน ซึ่งพืชอื่นๆ นอกจากหญ้าคาขึ้นไม่ได้

2. มันฝรั่งนั้น บนที่ราบปลูกได้เพียงหน้าหนาวโดยใช้หัวพันธุ์ที่ส่งมาจากยุโรป เพราะหัวที่ปลูกได้เองในเมืองไทยนั้นจะออกเสียหมดเมื่อถึงหน้าฝน แต่บนคอยนั้นอากาศหนาวพอที่จะปลูกได้ในหน้าฝน เมื่อชุดหัวโตมันก็จะเริ่มขาดตลาด ราคาจะดี ส่วนหัวเล็กๆ ยังจะเอาไปปลูกบนที่ราบในหน้าหนาวได้อีก ไม่ต้องส่งพันธุ์มาจากยุโรป

3. สำหรับผักนอกฤดูนั้นผมขอยกตัวอย่างราคาจะกล้าปลี บนที่ราบเก็บกะหล่ำปลีเดือนพฤษภาคม ขายได้กิโลละ 30 สตางค์ บนคอยปลูกหน้าฝน และเมื่อเก็บหัวได้ก็จะขายได้กิโลละ 3 บาท

4. สำหรับเมล็ดพันธุ์นั้น สะดวกแก่การขนส่งมาก โดยเฉพาะตามคอยที่ห่างไกลคมนาคม แต่การผลิตใช้เทคนิคสูงมาก

4. ต้นผลไม้เมืองหนาว แอปเปิ้ล พลัม แกาล์ว ต่างๆ นั้น ถ้าปลูกได้เป็นราย แต่ใครทราบบ้างว่าที่กล่าวมานี้มีขึ้นอยู่บนคอยของประเทศเรา เป็นต้นไม้ป่าที่ขึ้นเองชื่อมะขี้หนู มะกั่วด้วยฤๅ และก่อ นอกจากนี้ ถ้าเราเอากิ่งของต้นไม้ฝรั่งมาต่อยอดของต้นไม้ป่า และต้นท้อแล้ว ลูกที่ออกมาจะเป็น แอปเปิ้ล พลัม แกาล์ว พืช และสาลี่ พลัม เฮบรีคัท บ๊วย ซึ่งถ้าชาวเขาปลูกแล้วก็มีรายได้ดีกว่าปลูกฝิ่น และย่อมจะไม่ทำไร่เลื่อนลอยไปจากต้นไม้อันมีค่าเหล่านี้

ผมขอกล่าวในที่นี้ว่าญี่ปุ่น อิตาลี อิสราเอล ไต้หวัน อเมริกา ไต้หวัน เกาหลี ฯ ถวายกันไม่ ผลพันธุ์ต่าง ๆ มาทดลองแล้ว และได้ข่าวว่าฝรั่งเศส อิหร่าน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ กำลังจะทดลองแล้ว ฯ ถวายด้วย

5. สำหรับสัตว์นั้น ทางโครงการจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องหมู แต่ไม่ส่งเสริมให้เลี้ยง เพราะหมูนั้นต้องผลิตอาหารให้มันกิน และที่ดินบนคอยหายาก ควรใช้ปลูกของแพง ๆ ไม่ใช่ ผลิตอาหารหมู แต่ไร่ผืนเก่าที่มีแต่หญ้าคาขึ้นนั้น ควรใช้เลี้ยงแกะเพราะเนื้อกินได้ แล้วขนยัง เอาไปทำเครื่องนุ่งห่มอันอบอุ่นอีกด้วย เวลานี้ได้ทรงเอาแกะไปพระราชทานตามคอยแล้วแห่ง ละ 5 ตัว

6. มีรับสั่งว่า ชาวเขานั้นเราต้องช่วยเขาให้ช่วยตัวเอง แต่คอยเลี้ยงดูจนเคยตัว เราจึง พยายามแนะนำให้เขารวมกลุ่ม เพื่อให้ซื้อของได้ในราคาถูกสมควร และขายผลิตผลได้ในราคา ที่ดี

เรื่องช่วยชาวเขาช่วยตัวเองนั้น ควรขยายความโดยเอาเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วมาเล่า

วันหนึ่งที่ปางป่าคา หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงขาว ผู้ใหญ่มาบอกผมว่าอยากจะขอข้าวพระ- เจ้าอยู่หัว เพราะข้าวของพวกเขามากแล้ว วันหนึ่ง ๆ ต้องออกไปหาหน่อไม้ในป่าแล้วไปแลก ข้าวที่ตลาด ต้องทำอย่างนี้ทั้งวัน ไม่มีเวลาไปปลูกผักซึ่งจะขายได้ราคาดี ผมรับว่าจะไปขอ พระราชทานให้ แต่เอาอย่างนี้เป็นไฉน ขอพระราชทานยืม เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวของเขาเองได้ก็เอามา ใช้ทาน ถ้าเขาเอาแล้วผมก็จัดการให้ได้เดี๋ยวนี้ทันที เขาว่าดี ๆ อยากจะขอยืม ผมถามว่าถ้ายืม 10 ถังแล้วจะใช้กินกี่ถัง เขาพูดซบซิบปรึกษากันพักหนึ่งแล้วบอกว่า “หมู่เฮาคงลงยืม 10 ถังใช้ 14 ถัง” ผมตอบว่าเขาแค่ 12 ถังก็พอ แต่เขาต้องรวมกันเป็นหมู่ พระเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้ หมู่ยืม แล้วหมู่จัดการกะเหรี่ยงแต่ละคนต่อไป หมู่ต้องรวบรวมเอาข้าวคืนพระเจ้าอยู่หัว 10 ถัง คืนทุนท่านสำหรับเอาไว้ช่วยชาวเขาอื่น ๆ ต่อไป ส่วนดอกเบี้ยสองถังนั้นผมจะขอพระราชทาน สำหรับหมู่ได้ซื้อเมล็ดพันธุ์ผักอะไรต่าง ๆ ตามที่หมู่จะต้องการ เขาก็ตกลง และเดี๋ยวนี้เอง ผมก็เลยนัดวัน เวลา และสถานที่ที่เขาจะลงมารับข้าวแบกกลับไปรับประทานบนคอย

พูดถึงข้าว ชาวลัวะและกะเหรี่ยงอีกสองหมู่บ้านได้รวมกลุ่มกันตั้งธนาคารข้าว โดยได้ รับเงินทุนพระราชทาน ธนาคารทั้งสองแห่งนี้ได้ให้ข้าวสมาชิกขอยืมไป และเมื่อฤดูเก็บเกี่ยวคราว ที่แล้ว ก็ได้รับข้าวคืนมาเต็มยืม พร้อมทั้งจะให้สมาชิกหยิบยืมได้เมื่อข้าวขาดมือต่อไป ผมต้อง เรียนให้ทราบว่า พวกเขานั้นตามธรรมดาเมื่อยืมข้าวจะต้องเสียดอกเบี้ย 50 เปอร์เซ็นต์ต่อ

3—4 เดือน ส่วนมากเมื่อใครต้องหยิบยืมข้าวแล้วก็ไม่มีทางที่จะใช้หนี้ให้หมดได้ ดอกเบี้ยจะเป็นคินพอกหางหมู และทุกปีข้าวที่จะเหลือได้รับประทานก็จะลดน้อยลงอยู่เรื่อย ๆ

ผมควรจะเล่าอีกเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการซื้อและขายของชาวเขา

ทั้งที่พูดกันอยู่ทั่ว ๆ ไป เมื่อชาวเขาลงมาซื้อของก็จะถูกชู้ตเลือกและเมื่อแบกผลิตผลจากคอยลงมายขาย พ่อค้าก็จะกดราคา ชาวเขาไม่ยอมขายจนกระทั่งชักจะเย็น ชาวเขาไม่ต้องการแบกผักกลับขึ้นคอย ก็จะต้องตั้งใจขายในราคาที่ต่ำกว่าตอนแรกเสียอีก

ที่นี้ หมู่บ้านของเราแห่งหนึ่งเป็นชาวเย้า เย้าพวกนี้เมื่อปลายฝนจะขึ้นไปปลูกฝิ่นบนยอดคอยเลยเข้าไปถึงพม่า ส่วนต้นฝิ่นจะปลูกข้าวไร่อยู่ตีนคอย เมื่อต้นฝนก่อนนี้ มีเย้าสามคนปลูกกะหล่ำปลีตามที่เราแนะนำ เขารวมกันตั้งเป็นหมู่ปลูกผัก เขาต้องการซื้อเมล็ดพันธุ์ บัว และยาฆ่าแมลง เราก็พาตัวแทนของหมู่ไปหาพ่อค้าขายเมล็ดพันธุ์และบัว ซึ่งร่วมทำงานในโครงการถวายด้วย หมู่ปลูกผักนั้นก็ไ้เมล็ดพันธุ์และบัวในราคาถูก ซื้อเงินเชื่อ ชำระเมื่อเก็บเกี่ยวแล้วด้วย

ที่นี้เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยว พ่อค้าพรรคพวกของเราก็พาพวกเย้าตัวแทนหมู่ไปหาพรรคพวกของเขาซึ่งรับซื้อกะหล่ำปลีส่งกรุงเทพ ฯ พ่อค้าผักแนะนำให้เอาผักไปส่งที่ตัวแทนของเขา ร้านไม่ไกลจากหมู่บ้านเย้านัก ตัวแทนจะเอาตะกร้าผักบ้ายให้ใส่ผักและเมื่อรวบรวมครบมา ก็จะเอาตะกร้านั้นขึ้นรถไปส่งถึงกรุงเทพ ฯ ต่อมาอีก 3—4 วัน หมู่เย้าปลูกผักจะได้รับใบแจ้งว่า ได้รับผักเท่านั้น กิโล ราคาเท่านั้นบาท เป็นเงินเท่านั้น หักค่าบริการและขนส่ง เหลือเงินเท่านั้น

ผลปรากฏว่า ในสามเดือนเย้าคนหนึ่งปลูกผักได้กำไรสามพันหกร้อยบาท เมื่อปลายฝนก่อนนี้แทนที่จะไปปลูกฝิ่นที่พม่า เขาอยู่ปลูกมันฝรั่งในเมืองไทย ซึ่งเราไปดูแล้วเห็นขึ้นงามมาก หน้าฝนที่จะถึงนี้เย้าอีกหลายรายมาสมัครเข้ากลุ่มจะปลูกผัก เย้ากลุ่มนี้ช่วยตัวเองได้แล้วในเรื่องการซื้อ และขาย เราไม่ต้องทำอะไรเลยนอกจากนาน ๆ ก็เช็คดูเสียทีหนึ่ง แต่เราจะต้องเช็คกันบ่อยแค่ไหน และพ่อค้าที่เป็นธรรมกับชาวเขานั้นมีมากน้อยเพียงใด

เราควรจะตอบปัญหาทั้งที่ได้ด้วยการสมมุติ

สมมุติว่าเราเป็นพ่อค้าขายผัก วันหนึ่งมีชาวเขาแต่งตัวประหลาด ๆ พูดไม่ค่อยรู้เรื่อง เอาผักมาขายอย่างเงอะ ๆ งะ ๆ เขาเสียเลยไหมเรา ซื้อราคาถูก หมู่เขาเข้าปาก

ที่นี้ถ้ามีพรรคพวกกันเอาชาวเย้ามาหา และแนะนำให้รู้จัก เมื่อเขาเอากะหล่ำปลีมาขาย เราจะกดราคาเขาลงไหม อย่าลืมว่าทุกกิโลของกะหล่ำปลีที่ซื้อ เราได้กำไร ซื้อมากกำไรมาก ถ้า

โดนศรอากาศจนไม่คุ้มแล้ว พวกเขาก็กะลือปลุก และเราก็จะไม่ได้ทำอะไรจากเขานั่น ท่านชนของ เราจะถอนชนจนมันตายไหม ด้วยเหตุนี้ ผมจึงคิดว่าถ้าเราแนะนำช่องให้ชาวเขาช่วยตัวเองได้แล้ว เราก็ไม่ต้องกังวลอะไรอีกมากนัก

โครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขาคำเนินมาหนึ่งปีแล้ว ผลเป็นอย่างไรเราวัดไม่ได้แน่นอน แต่ผมพูดได้ว่าหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ไร่เป็นขั้นบันไดออกจนทุแปลงตาทุกครั้งที่ไปเยี่ยม อีกหมู่บ้านหนึ่งพวกแม้วเอากุ้งพิษของเราไปต่อกับต้นท้อเรียบร้อยแล้ว 200 ต้น แต่อย่างไรก็ตาม เราคาดว่า ฤดูเพาะปลูกที่จะถึงนี้กิจการควรจะก้าวหน้าไปดีขึ้น เพราะตามที่ผมเรียนไว้แล้ว เราส่งเสริมกสิกรรม โดยผ่านตำรวจ ซึ่งไม่มีความรู้เรื่องกสิกรรมเท่าใดนัก นอกจากนี้ ตำรวจยังต้องเป็นครู เป็นหมอ เป็นพี่เลี้ยงหมู่บ้าน เป็นตำรวจด้วย ดังนั้นเวลาที่เจียมมาให้ เราก็ต้องจำกัดเป็นธรรมดา แต่เวลานี้เรามีเจ้าพนักงานซึ่งจบวิชาเกษตรชั้นอาชีวศึกษา 10 คน กองส่งเคราะห์ชาวเขาถวายให้มาทำงานในโครงการ ทั้งสิบท่านเวลานี้กำลังฝึกวิธีผลิตเมล็ดพันธุ์ ผักอยู่กับผู้เชี่ยวชาญจากไต้หวันที่สถานีกสิกรรมแม่โจ้และฝาง เมื่อเสร็จจากการอบรมแล้ว เรา ก็จะส่งไปประจำหมู่บ้าน ในโครงการเพื่อทำงานด้านเกษตรแทนตำรวจ

นอกจากนี้ แผนกยาเสพติดของสหประชาชาติได้มาสำรวจและวางแผนจะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย จุดประสงค์ส่วนหนึ่งก็คือให้ชาวเขาปลูกพืชอื่นแทนฝิ่น ดังนั้นสหประชาชาติจึงจะสนับสนุนโครงการพระบรมราชานุเคราะห์ชาวเขา รายละเอียดคงจะเปิดเผยไม่นานนี้ เพราะผมทราบว่าเลขาธิการสหประชาชาติได้ส่งแผนการมาให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ เพื่อเสนอต่อรัฐบาลไทยแล้ว

อนาคตของโครงการจะเป็นอย่างไร ผมว่าถ้าจะให้ดีควรจะสลายตัวไปเสีย เพราะโครงการนี้เป็นโครงการส่วนพระองค์ และที่ทรงเริ่มขึ้นก็เพราะความต้องการมีอยู่ ความต้องการที่หน่วยราชการยังไม่สามารถสนองได้ ต่อไปหน่วยราชการอย่างใดอย่างหนึ่งควรจะมาอุดหนุนไว้ได้ และโครงการส่วนพระองค์นี้ก็จะได้ออกตัวออกไป แล้วทำอย่างอื่นแทน

แต่ก่อนที่ผมจะถอนตัวไปจากห้องนี้ ผมมีปัญหาซึ่งอยากจะแถลง เพื่อท่านสมาชิกผู้มีเกียรติจะช่วยให้ เราได้ ปัญหาของผมอยู่ในยามนี้ ในนี้มีเสือกะเหรี่ยงและทางเงี้ยว ส่วนตัวผมเองก็เป็นยามกะเหรี่ยง ชาวเขาแทบทุกเผ่ามีฝีมือในการทอผ้าและปัก เขาอยากจะทำรายได้จากหัตถกรรมครัวเรือนนี้ และเราให้ทุนเขาไปซื้อวัตถุดิบแล้ว แต่ปัญหาหรือความช่วยเหลือที่ทางโครงการต้องการมีอยู่สองทาง คือ

1. การจำหน่าย เราควรติดต่อกับร้านค้า ที่โซเตล และร้านอื่นๆ ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศไป ให้ร้านค้าเหล่านั้นซื้อหัตถกรรมของชาวเขาเป็นประจำ โดยเป็นธุรกิจ ไม่ใช่เป็นการกุศล

2. ดัดแปลงแบบของเขา ให้ชาวต่างประเทศเอาของเหล่านั้นไปใช้ได้ ยกตัวอย่างเช่น เสื้อกะเหรี่ยงตัวนี้ถ้าทำให้แคบและยาวขึ้นแล้ว ก็จะใส่เป็นกระโปรงได้

สองเรื่องที่กำลังมานี้ ใครจะช่วยอะไรได้ ก็ขอให้ใคร่ตรองดูแล้วบอกผมด้วย
